

РОЗДІЛ 4 ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 346.5:621

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-3/42>

ПОЛІТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ЄС У СФЕРІ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

EU ENERGY EFFICIENCY POLICY INSTRUMENTS

Дутов М.М., к.ю.н., с.н.с.,
партнер

Адвокатське об'єднання «ГУДМАН»

Стаття присвячена вивченню політичних інструментів у сфері енергозбереження, які використовувалися в ЄС протягом останніх 40 років, а саме: енергетичне маркування; мінімальні стандарти енергоефективності; Директива про екологічний дизайн; добровільні угоди в сфері енергозбереження, такі як екомаркування та зелені державні закупівлі.

Починаючи з 1970-х років ЄС запровадив політику щодо обмеження споживання енергії, однак її інструменти виявилися слабкими, погано реалізованими та мали дуже обмежений вплив на зменшення енергоспоживання. Значний прогрес з точки зору масштабу їх впровадження було досягнуто лише протягом останніх 10 років, про що свідчить розширення сфери їх застосування на всі товари, пов'язані з енергією, а також на різні етапи життєвого циклу таких товарів.

У статті досліджено правову базу, на якій ґрунтується енергетичне маркування товарів, особливу увагу приділено історичному огляду розвитку правового регулювання енергетичного маркування.

Досліджено такий інструмент як мінімальні стандарти енергоефективності що доповнюють політику енергетичного маркування, через заборону продажу товарів, які не відповідають певним мінімальним вимогам.

Особливу увагу приділено аналізу Директиви про екодизайн, що впроваджує такі методи та інструменти екодизайну як оцінка життєвого циклу товару або оцінка витрат протягом життєвого циклу товару. Вимоги екодизайну можуть бути специфічними або загальними. Специфічні вимоги включають мінімальні показники енергоефективності або продуктивності, а також максимуми для використання енергії. У свою чергу загальні вимоги передбачають обов'язкові вимоги до інформації щодо технічного обслуговування, утилізації відходів, розділення та переробки або вмісту небезпечних речовин, а також дотримання гармонізованих стандартів, таких як маркування пластику для полегшення повторного використання та переробки.

Розглянуто інші політичні інструменти для просування енергоефективних товарів на рівні ЄС: Екомаркування ЄС, Зелені державні закупівлі і Директива про енергоефективність будівель.

Ключові слова: політичні інструменти, енергозбереження, енергоефективність, екодизайн, енергетичне маркування.

The article is devoted to the study of policy instruments in the field of energy saving, which were used in the EU during the last 40 years, namely: energy labeling; minimum energy efficiency standards; Directive on ecological design; voluntary agreements in the field of energy saving, such as eco-labelling and green public procurement.

Since the 1970s, the EU has introduced policies to limit energy consumption, but its instruments have been weak, poorly implemented and have had very limited impact on reducing energy consumption. Significant progress in terms of the scale of their implementation has been achieved only in the last 10 years, as evidenced by the expansion of their scope to all energy-related goods, as well as to various stages of the life cycle of such goods.

The article examines the legal basis on which the energy labeling of goods is based, special attention is paid to the historical review of the development of the legal regulation of energy labeling.

Such a tool as minimum energy efficiency standards, which complements the energy labeling policy, by prohibiting the sale of goods that do not meet certain minimum requirements has been studied.

Special attention is paid to the analysis of the Ecodesign Directive, which implements such ecodesign methods and tools as product life cycle assessment or product life cycle cost assessment. Ecodesign requirements can be specific or general. Specific requirements include minimum energy efficiency or performance ratings and maximums for energy use. In turn, the general requirements include mandatory requirements for information on maintenance, waste disposal, separation and recycling or the content of hazardous substances, as well as compliance with harmonized standards such as plastic labeling to facilitate reuse and recycling.

Other policy instruments for the promotion of energy-efficient products at the EU level were considered: the EU Ecolabel, Green Public Procurement and the Directive on the Energy Efficiency of Buildings.

Key words: policy instruments, energy saving, energy efficiency, eco-design, energy labeling.

Вступ. У глобальній боротьбі зі зміною клімату Європейський Союз (ЄС) досяг значного скорочення викидів CO₂. Так, викиди у ЄС вуглекислого газу зі спаленого вичопного палива у 2023 році становлять на 8% менше, ніж у 2022 році, об'єм цих викидів є найнижчим за 60 років [1]. Однак необхідні подальші зусилля, щоб відповідати вимогам Паризької угоди і досягти поставленої мети, а саме кліматичної нейтральності до 2050 року. Як зазначено в Зеленій угоді ЄС, політика ЄС спрямована на постачання енергії на основі відновлюваних джерел енергії, а також на декарбонізацію промисловості, транспорту та будівельного сектору в поєднанні зі зниженням споживання за рахунок підвищення енергоефективності [2]. У 2018 році Європей-

ська комісія прийняла Перший Принцип енергоефективності, що підкреслює роль енергоефективності як одного з ключових стовпів не лише для досягнення кліматичної цілі, але й для зменшення залежності від вичопного палива та покращення безпеки постачання [3]. Енергоефективність є давнім пріоритетом для ЄС, і цьому питанню присвячена значна увага політики ЄС протягом понад 40 років. Перші спогоди щодо необхідності підвищення енергоефективності з'явилися у 70-х роках у відповідь на нафтове ембарго 1973 року з метою гарантування енергетичної безпеки та зменшення залежності від імпорту [4].

Підвищення енергоефективності може бути досягнуто шляхом зміни кожної стадії «енергетичного лан-

цюга»: в енергетичному секторі під час видобутку, при транспортуванні, перетворенні та розподілу ресурсів, а також на стороні попиту шляхом вдосконалення технологій кінцевого використання. Зосередженість на технологіях кінцевого споживання становить значний інтерес для ЄС, оскільки на них зараз припадає 67% споживання енергії [5]. Таким чином, політика щодо підвищення енергоефективності товарів має великий потенціал і дозволяє впроваджувати заходи, які стосуються більшої частини енергії, що використовується. На сьогоднішній день законодавство ЄС у сфері енергоефективності охоплює товари в основному в будівельному секторі, а також у промисловості та транспорті.

Починаючи з 1970-х років ЄС почав запроваджувати політику щодо обмеження споживання енергії, однак її інструменти виявилися слабкими, неефективними та мали дуже обмежений вплив на зменшення енергоспоживання. Еволюція такої політики майже не досліджувалася у науковій літературі. Деякі дослідження зосереджувалися на окремих інструментах підвищення енергоефективності товарів, та такі дослідження не розглядали повну картину поточного регулювання політики ЄС у сфері енергозбереження. Цілком ймовірно, що комплексний огляд історії політики ЄС щодо енергоспоживання не проводився через складність і мінливий характер європейської політики. З метою заповнення цієї прогалини, у даній статті аналізуються інструменти політики ЄС, які використовуються з метою енергозбереження, а також досліджується як ці інструменти розвивалися протягом останніх чотирьох десятиліть. Вони спрямовані на технології енергозбереження в кожному секторі споживання, крім транспорту, який регулюється нормами окремого підрозділу законодавства.

У загальному вигляді політичні інструменти ЄС є інструменти і механізми, які Європейський Союз використовує для реалізації своєї політики та досягнення своїх цілей. Ці інструменти можуть включати регламенти, директиви, рішення, рекомендації та висновки. Крім того, ЄС також використовує програми фінансування, для підтримки різноманітних цілей політики.

Політичні інструменти у сфері енергозбереження, які використовувалися в ЄС протягом останніх чотирьох десятиліть, можна класифікувати на наступні групи:

- енергетичне маркування;
- мінімальні стандарти енергоефективності;
- Директива про екологічний дизайн;
- добровільні угоди в сфері енергозбереження, такі як екомаркування та зелені державні закупівлі.

Гармонізоване законодавство на загальноєвропейському рівні є важливим у сфері енергозбереження, оскільки дозволяє прийняти однакові технічні правила для всіх держав-членів, гарантувати чесну конкуренцію та в цілому зберегти внутрішній ринок. З іншого боку політичні інструменти можуть відрізнятися в різних країнах, що створює перешкоди для вільної торгівлі.

Енергетичне маркування.

В ЄС перша програма обов'язкового маркування була прийнята в 1979 році, коли Директива 79/530/ЕЕС про позначення на побутових пристроях шляхом маркування обсягу енергії, що споживається [6] встановила основні цілі та правила для схеми категорійного маркування для класифікації побутових приладів за алфавітною шкалою оцінок від А (найбільш ефективний) до G (найменш ефективний). Деталі етикетки кожного типу обладнання, на які поширюється дія Директиви, повинні бути визначені окремими директивами щодо такого обладнання. Однак фактично було прийнято лише Директиву 79/531/ЕЕС [7], що поширює правила маркування на електричні печі. У подальшому обидві Директиви були скасовані Директивою 92/75/ЕЕС Про вказування за допомогою маркування та зазначення стандартної інформації про товар обсягів споживання енергії та інших ресурсів побутовими

електроприладами [8], а також низкою імплементаційних директив, якими було розповсюджено правила маркування на окремі види електронних приладів:

- щодо холодильників і морозильних камер – Директивою 94/2/ЄС [9];
- щодо пральних машин – Директивою 95/12/ЄС [10];
- щодо посудомийних машини – Директивою 1999/9/ЄС [11];
- щодо електричних сушильних машин – Директивою 95/13/ЄС [12];
- щодо побутових ламп – Директивою 98/11/ЄС [13];
- щодо побутових електричних печей – Директивою 2002/40/ЄС [14];
- щодо кондиціонерів повітря – Директивою 2002/31/ЄС [15].

На той час офісне обладнання, таке як комп'ютери, принтери, монітори тощо, залишалося поза сферою дії Директиви про енергетичне маркування через швидкий розвиток цих технологій, а також через труднощі регулювання міжнародного ринку, оскільки значна частина обладнання вироблялася за межами Європи. Однак у цій сфері отримала поширення програма США Energy Star¹ – добровільна програма маркування, запроваджена Агентством з охорони навколишнього середовища США в 1992 році, яка вже охоплювала своїм регулюванням цю групу товарів. Програма Energy Star була поступово визнана та прийнята в багатьох країнах світу, ставши де-факто міжнародною схемою маркування офісного обладнання. Вона також застосовувалася в ЄС з 2000 по 2018 рік як офіційна добровільна програма маркування на підставі угоди, яка надавала повноваження ЄС встановлювати мінімальні вимоги до енергоспоживання цих товарів у державах-країнах.

У 2010 році Директива про енергетичне маркування була знову переглянута та скасована Директивою 2010/30/ЄС Про вказування за допомогою маркування та стандартної інформації про товар обсягів споживання енергії та інших ресурсів енергоспоживчими товарами [16]. Сферу застосування нової Директиви було розширено від побутових приладів на всі товари, які пов'язані з енергетикою та мають значний прямий або опосередкований вплив на споживання енергії на етапі їх використання. Таке розширення відбулося з метою забезпечення додаткової економії енергії та отримання екологічної вигоди відповідно до Плану дій щодо сталого споживання та виробництва та сталої промислової політики [17]. Нарешті, у 2017 році було прийнято оновлений Регламент 2017/1369 Про встановлення рамок для енергетичного маркування та скасування Директиви 2010/30/ЄС [18], у якому було збережено загальну сферу застосування, але змінено деякі положення з урахуванням підвищення енергоефективності приладів у результаті технічного прогресу, досягнутого за останні роки.

Ефективність енергетичних етикеток значною мірою залежить від того, як за допомогою них подається інформація. Дизайн енергетичних етикеток має бути привабливим, а клас енергоефективності має бути позначений чітким кодом від зеленого, тобто найбільш ефективного, до червоного, тобто найменш ефективного для полегшення порівняння моделей. Дизайн має бути послідовним і простим, щоб споживачі могли його легко зрозуміти, але він також має бути надійним і точним, щоб надавати всю необхідну інформацію. Маркування енергоефективності також має містити показники енергоефективності та інші фактори під час класифікації товарів на різні класи. Крім того, важливо чітко визначити шкали, щоб уникнути недостатньої валідності чи надійності. З метою уникнення ситуації, коли споживачі віддають перевагу товарам з кращим маркуванням, але які є менш енергоефективними, на етикетках повинні бути вказано реальні відмінності між класами енергоспоживання.

Мінімальні стандарти енергоефективності.

Мінімальні стандарти енергоефективності (Minimum Energy Performance Standards, MEPS) доповнюють політику

¹ Програма Energy Star – це ініціатива американського уряду, спрямована на заохочення енергоефективності та скорочення викидів парникових газів. Програма встановлює стандарти енергоефективності для різних пристроїв та товарів, допомагаючи споживачам вибирати більш екологічні та економічні варіанти.

енергетичного маркування, забороняючи продаж товарів, які не відповідають певним мінімальним вимогам.

У Європі мінімальні стандарти енергоефективності вперше було прийнято у Польщі для низки електроприладів та у Франції для холодильного обладнання в 1960-х роках. Однак майже всі національні закони було скасовано на початку 1980-х років в наслідок гармонізації європейських умов торгівлі [19, с. 47]. На рівні ЄС мінімальні стандарти енергоефективності у різні часи були прийняті для окремих груп товарів, а саме для:

- водонагрівачів і обігрівачів приміщень у непромислових будівлях, а також для розподілу тепла та гарячої води для побутових потреб, Директива 78/170/ЄЕС [20];
- водогрійних котлів, що працюють на рідкому або газоподібному паливі, Директива 92/42/ЄЕС [21];
- побутових електричних холодильників та морозильних камер, Директива 96/57/ЄЕС [22];
- регуляторів люмінесцентного освітлення, Директива 2000/55/ЄЕС [23].

Однак відсутність рамкової директиви, яка б гармонізувала процес впровадження стандартів, а також рішучий спротив виробників і деяких держав-членів щодо впровадження положень Директиви 92/42/ЄЕС щодо холодильного обладнання, змінили позицію ЄС щодо прийняття додаткових директив з метою регулювання мінімальних стандартів енергоефективності окремих видів обладнання.

На практиці у 1990-х роках заохочувалися та підтримувалися добровільні угоди виробників [24], наприклад щодо пральних машин, посудомийних машин, телевізорів, відеоманітонів та електродвигунів. Крім того, прагнення ЄС охопити регулюванням всі стадії життєвого циклу товару, а не тільки стадію використання, стало двигуном до розробки Директиви про екодизайн, яка або скасувала, або змінила законодавство, пов'язане з мінімальними стандартами енергоефективності.

Директива про екодизайн.

Підхід екодизайну спрямований на інтеграцію екологічних аспектів до традиційних бізнес процесів розробки товару з метою мінімізації впливу на природне середовище протягом усього життєвого циклу.

Протягом останніх трьох десятиліть активно розроблялися методи та інструменти екодизайну, такі як оцінка життєвого циклу² (Life Cycle Assessment, LCA) або оцінка витрат протягом життєвого циклу продукту³ (Life Cycle Costing, LCC), але їх добровільне прийняття промисловістю залишалося проблемою [25]. Отже, ЄС сприяв їх впровадженню завдяки прийняттю Директиви про екодизайн. У 2005 році Комісія перейшла від розрізних норм законодавства, що містяться у різних законодавчих актах, до прийняття гармонізованого акту у цій сфері – Директиви 2005/32/ЄЕС про екодизайн [26], яка встановила систему вимог екодизайну для енергоспоживаючих товарів. Це стало важливим етапом розвитку Інтегрованої товарної політики ЄС⁴, яка спрямована на зменшення впливу товарів на навколишнє середовище. Як і у випадку з правилами мінімальних стандартів енергоефективності, невідповідні товари заборонялося продавати в ЄС. Таким

² Life Cycle Assessment (LCA) – це методологія оцінки впливу товару або послуги на довкілля на всіх етапах його життєвого циклу, починаючи з видобутку сировини та закінчуючи утилізацією відходів. LCA дозволяє оцінити споживання ресурсів, викиди в атмосферу, воду та ґрунт, а також інші види впливу на довкілля.

³ Life Cycle Costing (LCC) – означає врахування всіх витрат, які будуть понесені протягом життєвого циклу товару, роботи чи послуги, що охоплює: ціну покупки та всі супутні витрати (доставку, встановлення, страхування тощо); експлуатаційні витрати, включаючи використання енергії, палива та води, запчастини та технічне обслуговування; витрати наприкінці терміну експлуатації (наприклад, виведення з експлуатації або утилізація) або залишкова вартість (тобто дохід від продажу товару).

⁴ Integrated Product Policy (IPP) – це підхід до управління товарами, який враховує всебічний вплив на довкілля на всіх етапах життєвого циклу товару. Мета IPP – сприяння сталому споживанню та виробництву шляхом інтеграції екологічних аспектів у всі етапи проектування, виробництва, використання та утилізації товару (<http://europa.eu.int/comm/environment/ipp/home.htm>).

чином, Директива про екодизайн усунула прогалини та недосконалість ринку, які перешкождали досягненню оптимального балансу між споживанням, виробництвом і впливом на навколишнє середовище. Директива про екодизайн була інструментом, що здебільш встановлював правила для постачальників товарів, тоді як з іншого боку Директива про енергетичне маркування була більш спрямована на споживачів.

Однак рамкова Директива про екодизайн охоплювала регулюванням лише 31–36% товарів за оцінкою їх впливу на навколишнє середовище [27]. Через те її було скасовано з прийняттям Директиви 2009/125/ЄС [28], з метою розширення сфери застосування шляхом включення товарів, пов'язаних з енергетикою, тобто таких товарів, які можуть мати вплив на енергоспоживання під час їх використання.

Директива 2009/125/ЄС не встановлює вимоги до товарів, але визначає загальні правила та умови, які є підґрунтям для того, щоб зробити це через імплементаційні заходи або через добровільні угоди та інші заходи саморегулювання ринку. Процес розробки таких заходів регулювання ринку заохочує участь шляхом участі в опитуваннях, надання коментарів до проектів документів, проведення зустрічей під час розробки документа та навіть обговорення робочих документів на різні теми на консультативних форумах. На таких консультаціях зацікавлені сторони можуть пропонувати заходи саморегулювання, але лише якщо такі заходи відповідають таким умовам: 1) відкриті для участі, 2) мають цінність за межами звичайного бізнесу, тобто виконують соціальну функцію тощо, 3) охоплюють щонайменше 80% одиниць товару, які доступні на ринку, 4) встановлюють кількісні та поетапні вимоги, 5) оприлюднюються для забезпечення прозорості, 6) мають визначену систему моніторингу та звітності, 7) є економічно ефективними, 8) є стійкими та 9) узгоджується з іншими заходами [29, с. 366]. Комісія може або прийняти або відхилити заходи саморегулювання на підставі їхньої відповідної оцінки впливу. Однак Директива 2009/125/ЄС встановлює пріоритет заходів саморегулювання, оскільки вважається, що вони, ймовірно, досягнуть цілей політики швидше та з меншими витратами, ніж обов'язкові вимоги.

Проте добровільні угоди щодо екодизайну були прийнятні лише для кількох груп товарів через вимогливі критерії та сувору процедуру, яку зацікавлені сторони повинні виконати для їх розробки, а саме для наступних груп товарів: складні абонентські ТВ-приставки, обладнання для обробки зображень та ігрові консолі. Крім того, аналіз існуючих добровільних угод показав, що вони мають недостатньо визначені цілі, що зменшує їхні потенційні вигоди [30, с. 621].

Вимоги екодизайну можуть бути специфічними або загальними. Специфічні вимоги включають мінімальні показники енергоефективності (наприклад, співвідношення між корисною енергією та енергією, необхідною для виробництва тепла у водонагрівачах) або продуктивність (наприклад, продуктивність миття посудомийних машин або термін служби ламп у годинах), а також максимуми для використання енергії (наприклад, у простих абонентських ТВ-приставках у ватах), споживання води (наприклад, у пральних машинах у літрах на один цикл), рівні шуму (наприклад, у кондиціонерах у децибелах), хімічних викидах (наприклад, оксиди азоту у бойлерах у міліграмах на кіловат/годину) або вміст шкідливих компонентів (наприклад, ртуть у лампах у міліграмах). У свою чергу загальні вимоги передбачають обов'язкові вимоги до інформації щодо технічного обслуговування, утилізації відходів, розділення та переробки або вмісту небезпечних речовин, а також дотримання гармонізованих стандартів, таких як маркування пластику для полегшення повторного використання та переробки.

Методологію визначення мінімальних показників згідно з Директивою про екодизайн було значно вдоско-

налено порівняно з попередніми Директивами. По-перше, при встановленні мінімальних показників повинні розглядатися найкращі доступні технології а також законодавство, яке вже діє в країнах ЄС та за його межами. По-друге, повинна проводитися техніко-економічна та екологічна оцінка на рівні кожного товару, з метою визначення вимог та рівень їх відповідності спеціальної Методології екодизайну енергетичних продуктів (Methodology for Ecodesign of Energy-related Products, MEErP). Методологія визначає варіанти, засновані на найменших витратах життєвого циклу товару та оцінює характеристики товару в показниках впливу на навколишнє середовище відповідно до підходу оцінки життєвого циклу (Life Cycle Assessment, LCA). Таким чином, це дає змогу вибирати технологічні рішення, які мінімізують вплив на навколишнє середовище протягом усього життєвого циклу товару. ЄС оцінив практику застосування Методології та визнав її такою, що відповідає меті прийняття формування відповідної законодавчої бази екодизайну та енергетичного маркування в 2013 році, і наразі Методологія переглядається, щоб гарантувати, що вона продовжує відповідати законодавчим змінам останніх років.

Згідно Методології вимоги до товару зазвичай вводяться поступово на різних рівнях, щоб пом'якшити можливий негативний вплив на промисловість, та дати час для вдосконалення, адаптації та розробки нових товарів, особливо для місцевих і малих виробників. Такі вимоги також необхідно періодично переглядати відповідно до дат, визначених у заходах із впровадження, і оновлювати, якщо є потенціал для покращення.

Інші інструменти політики щодо товарів.

Іншими політичними інструментами для просування енергоефективних товарів на рівні ЄС є Екомаркування ЄС, Зелені державні закупівлі і Директива про енергоефективність будівель.

Європейське екомаркування, впроваджене в 1992 році, є офіційним добровільним маркуванням ЄС екологічної досконалості, що дозволяє сертифікувати товари та процеси з низьким впливом на навколишнє середовище протягом усього життєвого циклу. Товари нагороджуються цим знаком третіми сторонами за умови, що вони відповідають високим екологічним стандартам, розробленим, опублікованим і рекламованим Радою з екомаркування Європейського Союзу (European Union Ecolabelling Board, EUEB). Товари, що можуть підлягати екологічному маркуванню, охоплюють електронні пристрої, мастила та миючі засоби, але є також товари та послуги, не пов'язані з енергетикою, наприклад текстиль, меблі тощо.

Зелені державні закупівлі (Green Public Procurement, GPP) – це добровільний інструмент, який стимулює органи державної влади закуповувати товари, послуги та роботи зі зниженим впливом на навколишнє середовище протягом усього життєвого циклу на основі методів оцінки життєвого циклу та оцінки витрат протягом життєвого циклу товару. Мінімальні критерії Зелених державних закупівель розроблено згідно з Директивами про закупівлі 2014 року 2014/25/EU [31] та 2014/25/EU [32] та діють для наступних груп товарів: комп'ютери, монітори, планшети та смартфон, обладнання для центрів обробки даних

і обладнання для обробки зображень. Через великий обсяг державних закупівель товарів, послуг та робіт, що дорівнює 19% валового внутрішнього продукту ЄС [33], цей політичний інструмент має значний вплив на трансформацію ринку через зміну поведінки громадян і зміну роботи підприємств.

Директива про енергетичну ефективність будівель [34] є ключовим законодавчим актом для підвищення енергоефективності будівель. У той час як політика енергоефективності визначає вимоги низького рівня, Директива встановлює мінімальні вимоги до енергоефективності та схеми сертифікації на рівні будівлі. У цьому напрямку необхідна подальша гармонізація нормативних правил політики енергоефективності та енергетичної ефективності будівель. Одним з прикладів такої гармонізації є запровадження етикеток на упаковках товарів згідно Регламенту 811/2013 щодо сонячних пристроїв з контролем температури обігрівачів або комбінованих нагрівачів [35]. Подальше розширення такої практики буде сприяти формуванню енергоефективних систем, оскільки оптимізація енергоефективності всієї системи, тобто будівлі, має більший вплив на загальну енергоефективність, ніж збільшення енергоефективності окремих її компонентів. Однак на практиці для кінцевих користувачів згадані етикетки виявилися досить складними і важкими для розуміння. З подальшим розвитком Директиви про енергетичну ефективність будівель потрібно буде більша гармонізація її норм з вимогами, розробленими в рамках екологічного дизайну.

Незважаючи на те, що запровадження енергоефективної політики щодо окремих груп товарів в ЄС почалося ще наприкінці 1970-х років, обов'язкові конкретні заходи впровадження майже не існували до 1990-х років, коли почалося використання перших енергетичних етикеток. Незважаючи на те, що Директива 78/170/ЄЕС щодо теплогенераторів уже набула чинності в 1978 році, рішення щодо мінімальних вимог енергоефективності було залишено на розсуд держав-членів, тому загальноєвропейські вимоги були введені лише починаючи з 1992 року. Перші рамкові вимоги до окремих пристроїв поступово трансформувалися в послідовний набір інструментів політики енергозбереження згідно з узгодженими Директивами щодо окремих товарів. Хоча фактично такі інструменти стали достатньо всеосяжними лише приблизно у 2010 році. Таким чином, незважаючи на 40-річний досвід ЄС впровадження енергоефективної політики, значний прогрес з точки зору масштабу її впровадження було досягнуто лише протягом останнього десятиріччя. Одним з важливих кроків на цьому шляху стало розширення сфери застосування інструментів політики енергозбереження на всі товари, пов'язані з енергією, а також на різні етапи життєвого циклу таких товарів.

Аналіз досвіду ЄС з впровадження енергоефективної політики безумовно має значення для України в рамках гармонізації законодавства, що відбувається зараз, для того, що, по-перше, обрати найбільш ефективні нормативні положення та найбільш діючі практичні інструменти політики енергозбереження, а по-друге, провести як можна повну та всеосяжну гармонізацію законодавства України з законодавством ЄС.

ЛІТЕРАТУРА

1. EU fossil fuel CO2 emissions hit 60-year low. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2024/jan/24/eu-fossil-fuel-co2-emissions-hit-60-year-low> (accessed 04.03.2024).
2. Delivering the European Green Deal. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_en (accessed 04.03.2024).
3. Directive (EU) 2018/2002 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 amending Directive 2012/27/EU on energy efficiency. Official Journal. 2018. L 328, p. 210–230.
4. Fredrik von Malmborg. First and last and always: Politics of the 'energy efficiency first' principle in EU energy and climate policy. Energy Research & Social Science. 2023. Vol. 101. P. 103-126.
5. Volpatti M., Mazzola E., Bottero M.C., Bisello A. The Role of Positive Energy Districts through the Lens of Urban Sustainability Protocols in the Case Studies of Salzburg and Tampere. URL: <http://dx.doi.org/10.3390/buildings14010007> (accessed 04.03.2024).

6. Council Directive 79/530/EEC of 14 May 1979 on the indication by labelling of the energy consumption of household appliances. Official Journal. 1979. L 145, p. 1–6.
7. Council Directive 79/531/EEC of 14 May 1979 applying to electric ovens Directive 79/530/EEC on the indication by labelling of the energy consumption of household appliances. Official Journal. 1979. L 145, p. 7–15.
8. Council Directive 92/75/EEC of 22 September 1992 on the indication by labelling and standard product information of the consumption of energy and other resources by household appliances. Official Journal. 1992. L 297, p. 16–19.
9. Commission Directive 94/2/EC of 21 January 1994 implementing Council Directive 92/75/EEC with regard to energy labelling of household electric refrigerators, freezers and their combinations. Official Journal. 1994. L 45, p. 1–22.
10. Commission Directive 95/12/EC of 23 May 1995 implementing Council Directive 92/75/EEC with regard to energy labelling of household washing machines. Official Journal. 1995. L 136, p. 1–27.
11. Commission Directive 1999/9/EC of 26 February 1999 amending Directive 97/17/EC implementing Council Directive 92/75/EEC with regard to energy labelling of household dishwashers. Official Journal. 1999. L 56, p. 46.
12. Commission Directive 95/13/EC of 23 May 1995 implementing Council Directive 92/75/EEC with regard to energy labelling of household electric tumble driers. Official Journal. 1995. L 136, p. 28–51.
13. Commission Directive 98/11/EC of 27 January 1998 implementing Council Directive 92/75/EEC with regard to energy labelling of household lamps. Official Journal. 1998. L 4, p. 62.
14. Commission Directive 2002/40/EC of 8 May 2002 implementing Council Directive 92/75/EEC with regard to energy labelling of household electric ovens. Official Journal. 2002. L 128, p. 45–56.
15. Commission Directive 2002/31/EC of 22 March 2002 implementing Council Directive 92/75/EEC with regard to energy labelling of household air-conditioners. Official Journal. 2002. L 86, p. 26–41.
16. Directive 2010/30/EU of the European Parliament and of the Council of 19 May 2010 on the indication by labelling and standard product information of the consumption of energy and other resources by energy-related products. Official Journal. 2010. L 153, p. 1–12.
17. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the Sustainable Consumption and Production and Sustainable Industrial Policy Action Plan. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52008DC0397> (accessed 29.02.2024).
18. Regulation (EU) 2017/1369 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2017 setting a framework for energy labelling and repealing Directive 2010/30/EU. Official Journal. 2017. L 198, p. 1–23.
19. Waide P., Lebot B., Hinnells M. Appliance energy standards in Europe. Energy and Buildings. 1997. Vol. 26, Issue 1. P. 45-67.
20. Council Directive 78/170/EEC of 13 February 1978 on the performance of heat generators for space heating and the production of hot water in new or existing non-industrial buildings and on the insulation of heat and domestic hot-water distribution in new non-industrial buildings. Official Journal. 1978. L 52, p. 32–33.
21. Council Directive 92/42/EEC of 21 May 1992 on efficiency requirements for new hot-water boilers fired with liquid or gaseous fuels. Official Journal. 1992. L 167, p. 17–28.
22. Directive 96/57/EC of the European Parliament and of the Council of 3 September 1996 on energy efficiency requirements for household electric refrigerators, freezers and combinations thereof. Official Journal. 1996. L 236, p. 36–43.
23. Directive 2000/55/EC of the European Parliament and of the Council of 18 September 2000 on energy efficiency requirements for ballasts for fluorescent lighting. Official Journal. 2000. L 279, p. 33–39.
24. Bertoldi P., Rezessy S. Voluntary agreements for energy efficiency: review and results of European experiences. Energy & Environment. 2007. Vol. 18(1). P. 37–73.
25. Pigosso D.C.A., McAloone T.C., Rozenfeld H. Characterization of the state-of-the-art and identification of main trends for ecodesign tools and methods: classifying three decades of research and implementation. Indian Institute of Science. 2015. Vol. 95. P. 405-427.
26. Directive 2005/32/EC of the European Parliament and of the Council of 6 July 2005 establishing a framework for the setting of ecodesign requirements for energy-using products and amending Council Directive 92/42/EEC and Directives 96/57/EC and 2000/55/EC of the European Parliament and of the Council. Official Journal. 2005. L 191, p. 29–58.
27. Labouze E., Monier V., Le Guern Y., Puyou J.-B. Study on External Environmental Effects Related to the Lifecycle of Products and Services. Final Report Version 2. URL: [https://www.europarl.europa.eu/registre/docs_autres_institutions/commission_europeenne/sec/2008/2115/COM_SEC\(2008\)2115_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/registre/docs_autres_institutions/commission_europeenne/sec/2008/2115/COM_SEC(2008)2115_EN.pdf) (accessed 29.02.2024).
28. Directive 2009/125/EC of the European Parliament and of the Council of 21 October 2009 establishing a framework for the setting of ecodesign requirements for energy-related products. Official Journal. 2009. L 285, p. 10–35.
29. Bundgaard A.M., Mosgaard M.A., Remmen A. From energy efficiency towards resource efficiency within the Ecodesign Directive. Journal of Cleaner Production. 2017. Vol. 144. P. 358-374.
30. Pollex J. Simultaneous Policy Expansion and Reduction? Tracing Dismantling in the Context of Experimentalist Governance in European Union Environmental Policy. Journal of Common Market Studies. 2022. Vol. 60. Issue 3. P. 604-633.
31. Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on public procurement and repealing Directive 2004/18/EC. Official Journal. 2014. L 94, p. 65–242.
32. Directive 2014/25/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on procurement by entities operating in the water, energy, transport and postal services sectors and repealing Directive 2004/17/EC. Official Journal. 2014. L 94, p. 243–374.
33. GPP, Green Public Procurement. A collection of good practices. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/04e308b3-9bd5-4c93-af09-8a0c44b1d122> (accessed 29.02.2024).
34. Directive 2010/31/EU of the European Parliament and of the Council of 19 May 2010 on the energy performance of buildings. Official Journal. 2010. L 153, p. 13–35.
35. Commission Delegated Regulation (EU) No 811/2013 of 18 February 2013 supplementing Directive 2010/30/EU of the European Parliament and of the Council with regard to the energy labelling of space heaters, combination heaters, packages of space heater, temperature control and solar device and packages of combination heater, temperature control and solar device. Official Journal. 2013. L 239, p. 1–82.